

Internationale Schoenconferentie

Verslag 8ste editie, 7-8 okt. 2018

Eperon d'Or, Izegem

Om de drie jaar komen academici, erfgoedwerkers, studenten, ambachtslui en ontwikkelaars uit heel Europa naar het Internationaal Schoencongres om het er te hebben over hun passie: schoenen. Schoenen in alle mogelijke vormen en maten, gemaakt op traditionele wijze of juist met heel vernieuwende technieken en uit allerhande combinaties van materialen.

Traditioneel vindt het Internationaal Schoencongres plaats in het Tsjechische Zlin, de stad waar het schoenimperium van Bata in 1894 wortel schoot. De achtste editie van het Internationaal Schoencongres vond onlangs echter uitzonderlijk plaats in Eperon d'Or in Izegem.

Maar waarom daar? Izegem en Zlin zijn allebei belangrijke centra van de schoennijverheid in hun regio, en vormen al sinds 1995 partnersteden. En nu Izegem over een pas vernieuwd schoenmuseum beschikt, was het Internationaal Schoencongres een ideale gelegenheid om de banden met de partnerstad aan te halen, het congres eenmalig naar ons land te verhuizen en tegelijk de schoenliefhebbers in Europa kennis te laten maken met Eperon d'Or.

Deze editie richtte zich in verschillende lezingen op het thema 'Vakmanschap en duurzaamheid in historisch en actueel perspectief'.

DAG 1

Bert de Munck (Universiteit Antwerpen) beet de spits af en ging dieper in op het begrip 'vakmanschap' en hoe dit nog te vaak met een geïdealiseerde, vast romantische bril bekeken wordt. Dit terwijl er veel meer nuance nodig is. Eigenlijk vormden de vaardigheden van de ambachtslieden dé kenniseconomie van toen. Nochtans werd er neergekeken op die ambachtslieden; ze werkten immers met hun handen en waren bijgevolg uitgesloten van enige politieke inspraak. Via de gilden waarin ze hun krachten bundelden, slaagden ze er op termijn toch in om significante inspraak op stedelijk niveau te ontwikkelen.

De volgende spreker, **Patrick Van Parys**, focuste op de uitdagingen voor schoenreparateurs en schoenmakers. Zelf is hij schoenreparateur in Brugge en zet hij zich al geruime tijd in als lesgever voor de enige opleiding tot schoenreparateur in Vlaanderen. De goedkope, kwalitatief minderwaardige schoen ligt aan de basis van het gestaag verdwijnen van de schoenreparateur. De kost voor de tijd die nodig is om deze schoenen op te lappen (alleen al vanwege het povere stiksel) staat niet in verhouding tot de aankoop prijs van de schoen. Weggooien en nieuwe kopen dus. Met als gevolg minder opdrachten voor de reparateurs en dus steeds minder kans om ervaring op te bouwen. Maar ook minder vraag naar materiaal voor reparaties, waardoor de fabrikanten van deze producten hun gamma terugschroeven. Dit bedreigt uiteindelijk de fabrikanten van luxe schoenen. Hun product is omwille van de kwaliteit en aankoop prijs wél het herstellen waard. Dit is zelfs een van hun grootste troeven. Maar wat als de specifieke materialen die nodig zijn voor een herstelling of de nodige ervaring bij de schoenreparateur om ze uit te voeren vervolgens ontbreekt?

De laatmiddeleeuwse kwaliteit van leer (materiaal) en de leerbewerking (ambacht) is dan weer het onderwerp dat **Karolina Blusiewicz**, archeologe, curator en doctoraatstudent, bestudeert aan de hand van archeologische vondsten uit kleine, landelijke gehuchten en dorpen. Aan de grote steden is rond het ambacht van de leerbewerker op basis van vondsten en archiefmateriaal reeds heel wat aandacht besteed. Maar de kleine dorpjes bleven steeds buiten de scope van het onderzoek. Voor deze plekken zijn doorgaans geen geschreven bronnen voorhanden, maar gelukkig wel fragmenten uit archeologische opgravingen. Aan de hand hiervan analyseert Blusiewicz van welke dieren er leer gemaakt werd, hoe goed men de looitechnieken onder de knie had en hoe leer gebruikt en zelfs hergebruikt werd. Ze stelt vast dat de veelgebruikte geit- en schaaphuiden uit de 13e eeuw in de 16e eeuw grotendeels vervangen worden door runderhuiden en dat lokale specialiteiten afgeleid kunnen worden aan de hand van bepaalde leervondsten, zoals de speciale rijlaarzen uit hertenleer die in Gniew aangetroffen werden.

Mark Vandevelde (Content Cowboys) toonde hoeveel impact een goed verhaal, gecombineerd met een klantgerichte aanpak, kan hebben als basis voor de uitbouw van een succesvol schoenmerk. Voor een opdracht van MTV had hij o.a. Cebo-sneakers nodig, specifiek de originele 0051's. Via de importeur van Cebo voor België leerde hij het verhaal achter de schoen kennen: Cebo was antwoord van de USSR op het succes van de All-Star Converse sneaker in de USA. Nog diezelfde dag besloot hij: deze schoen moet gered worden. We moeten hiermee aan de slag. En zo werd *Komradz* geboren. Via gerichte communicatie op sociale media weet het merk z'n *target audience* zeer goed te bereiken én vast te houden.

Oude merken en labels registreren en opnieuw lanceren was dan weer één van de tips van **Nicole van Enter** (The Footwearists). Ze vertelde over de Timberland Boot Company die zich voor nieuwe schoenontwerpen graag laat inspireren door oudere modellen. Op een gegeven moment wilde Timberland opnieuw schoenen maken waarvan de zolen niet met nageltjes, maar met houten tapjes vastgemaakt waren. Met de hand was dit nogal tijdrovend, dus ging Timberland op zoek naar een machine die dit sneller kon doen. In plaats van het wiel opnieuw uit te vinden, wist Van Enter een delegatie van Timberland naar het schoenmuseum in Walewijk te halen, waar een dergelijke machine tot de historische collectie behoort. Haar boodschap: naast desk research en een innovatielab kan een onderneming ook heel wat bereiken via 'museum research'. Ze stipte ook dat een lokaal museum nagenoeg onmogelijk lokaal zelfbedruipend kan zijn. Maar via productinnovatie gebaseerd op de museale collectie en bedrijfsgerichte conferenties kan een museum wel een breder, internationaal publiek en de industrietak waarmee ze verwant is opnieuw bereiken.

Een mooi voorbeeld van technische innovatie in schoenontwerp is Elegnano. Zaakvoerster **Katrien Herdewyn** omschrijft zichzelf in de eerste plaats als schoenliefhebber, maar dan wel eentje met een doctoraat in nanotechnologie. Geïnspireerd door de microscopische structuur van lotusbladeren verwerkte ze nanotechnologie in leer om het zo permanent waterafstotend te maken - een groot voordeel ten opzichte van hydrofobe coatings die na verloop van tijd altijd verdwijnen omdat de onderlaag (soepel leer) altijd beweegt.

Een andere schoenliefhebber is **Liza Snook**. Zij is de vrouw achter het Virtual Shoe Museum. Het begon met een verzameling van beelden, posters, advertenties en kaartjes van alle mogelijke soorten schoenen die ze in ringmappen onderverdeelde in categorieën, kleuren en thema's. Dit kreeg via de website www.virtualshoemuseum.com een online vertaling die plots voor de hele wereld te ontdekken was. Toen ze vervolgens gevraagd werd om op basis van haar online collectie als curator op te treden voor tentoonstellingen bij musea ging de bal helemaal aan het rollen.

Georges Vanacker sloot de dag af met een korte, maar krachtige introductie in de wereld van de Belgian Shoes (meer bepaald 'Loafers'). Hier zijn ze nagenoeg onbekend, maar ze worden geregeld gespot in de Upper East Side & the Hamptons in New York. Van de handgemaakte schoenen, *stitched and turned*, exclusief met een focus op comfort en klassiek, tijdloos design worden jaarlijks zo'n 10.000 stuks gemaakt. Dat hij ondanks het succes de schijnwerpers niet zoekt, werd ook duidelijk op het einde van zijn presentatie wanneer hij met een persoonlijke anekdote toch nog even benadrukte: *no pictures, no interviews*.

DAG 2

De tweede dag van het Internationaal Schoencongres stond in het teken van de zoektocht naar alternatieve materialen voor het vervaardigen van schoenen.

Kristel Peters dompelde ons onder in de wereld van Mycelium. Dit netwerk van schimmeldraden zit normaal onder de grond, maar beschikt over eigenschappen die het zeer interessant maken: flexibel maar sterk, hydrofoob en zichzelf herstellend, maar ook composteerbaar. De milieu-impact van de productie is bovendien bijzonder klein. Kristel zoekt nu naar mogelijkheden om letterlijk schoenen te laten groeien uit dit Mycelium, en de eerste resultaten zijn alvast veelbelovend.

Shaquille Gunter en **Garezi Septara** kwamen in hun zoektocht naar een oplossing voor de vele kauwgom die in elke grootstad de stoep volplakt op het idee om de gum te recyclen en er schoenzolen van te maken. Aldus werd de *Gumshoe* geboren.

Catherine Willems daarentegen trekt de wijde wereld in met een boeiende combinatie van antropologie, biomechanica en design en onderzoekt welke effecten etnisch schoeisel heeft op de voet bij het wandelen op natuurlijke en artificiële ondergronden (bv. woestijn t.o.v. asfalt). Inzichten hieruit kunnen vervolgens gebruikt worden om *minimal footwear* te ontwikkelen die zowel de lokale economie aanzwengelt als met 3D technieken geperfectioneerd kunnen worden.

Maryelle Vinckier bracht enige nuance en ziet wel degelijk een toekomst voor leer. Belangrijk is dan wel dat de fabrikanten de juiste machines en tannines gebruiken, hun afvalstoffen goed beheren en ook borg te staan voor de gezondheid van hun werknemers. Mits hier goed op toegezien wordt, is duurzame leerproductie zeker mogelijk.

Silvie Lečiková van het Museum of South-Eastern Moravia in Zlin toonde tot slot een interessant voorbeeld van hoe eigenlijk al geruime tijd gezocht wordt naar alternatieven in de schoenproductie. Zo was Jan Hökl in de jaren 1930 actief bij schoenfabrikant Bata om nieuwe grondstoffen voor het steeds duurder wordend leer te vinden. Op dat moment had het bedrijf voor de schoenproductie van 1 dag meer dan 1500 kalfs- en 5000 runderhuiden nodig. Men onderzocht leer van dolfijnen, haaien, vissen en kikkers. Maar alternatieven zoals schoenen met houten zolen (geïnspireerd op klompen) en met textiel op basis van melk. Twee paar bijzondere schoenen in hun collectie getuigen van deze ijverige zoektocht, want tijdens de Tweede Wereldoorlog was de nood zo hoog dat men ook experimenteerde met gelooide pensen van koeien. Dit speciale leer had een interessante textuur en kleur als gevolg, maar de piste werd verder niet uitgewerkt wegens het moeilijk te looien leer.